

Diagnosi sector agroecològic del Vallès Occidental,

Ateneu Cooperatiu 2021

Agraïment i reconeixement:

Aquest recull està emmarcat dins el treball de diagnosi de l'ESS al Vallès Occidental que està duent a terme l'Ateneu Cooperatiu, més concretament l'eix d'agroecologia i sobirania alimentària. S'han realitzat un conjunt d'entrevistes, seguint un qüestionari establert, a productors locals i grups de consum de la comarca. Aquestes s'han fet gràcies a la col·laboració i bona acollida de les persones i empreses productores i elaboradores, així com dels grups de consum i cooperatives a qui ens hem adreçat. Agrair també la dedicació de les persones que han fet les entrevistes directament i a les que de manera indirecta, ho han fet possible.

En termes generals, s'ha valorat com una feina molt enriquidora a nivell personal, i creiem que també ho ha estat per a productors, empreses i grups de consum, tot i que alguns conceptes de l'entrevista (projecte agroecològic, conservació del medi ambient més enllà de les pràctiques diàries,...) no eren fàcils de comprendre per a algunes de les persones entrevistades.

Presentació

Amb aquest treball de diagnosi s'ha intentat fer un apropament des de l'Ateneu Cooperatiu del Vallès Occidental a l'actual situació de les iniciatives agroecològiques de la comarca. Per tenir un millor coneixement de la realitat i de les necessitats que hi ha al nostre voltant, amb la voluntat d'enfortir el moviment, l'economia social i solidària (ESS), per mitjà de l'agroecologia i el compromís de canvis d'hàbits de consum, i fer possible una articulació entre els agents.

El repte és, segons es recull també a l'informe **"Sembrem transformació"** apropar-nos a aquells projectes i entitats que treballen i promouen relacions socials, econòmiques i comunitàries des d'una mirada transformadora, per conèixe'ns i reconèixe'ns i per crear les estratègies i aliances que permetin enfortir-nos en el camí de la intercooperació i que situïn les persones al centre.

En conjunt s'han visitat, entrevistat i s'han permès conèixer a 11 cooperatives i grups de consum, 27 productors agraris i 8 empreses d'elaboració d'aliments de la comarca. En aquest escrit no es pretén fer un recull estadístic ni quantitatiu, sinó més aviat qualitatiu.

Pagesia

Entre la pagesia entrevistada hi ha que tenen la certificació del CCPAE que, tot i fer producció sense químics, no és una prioritat en algun dels casos. Aquest desistiment de certificats es fonamenta en una gestió burocràtica que no saben com gestionar còmodament i per altra banda el cost, que tot i no ser elevat, creuen excessiu pels guanys que tenen. En varies de les entrevistes, es queixen de la burocràcia que demana el certificat CCPAE, on només es miren els papers, es basa en uns mínims i no es premia els qui van més enllà. Hi ha qui considera que alguns criteris són

incoherents, com el d'acceptar la compra de matèries primeres amb certificat ecològic a qualsevol lloc del món, per exemple. Per aquests motius, alguns productors, amb una cartera de clients coneixedors del projecte, han decidit deixar de certificar. També hi ha qui està en procés de crear altres certificats més específics que detallin estrictament el nivell de benestar animal i el tipus d'alimentació, i també n'hi ha d'altres que disposen del **Segell de Proximitat**.

Alguns productors formen part de cooperatives agràries, d'alguna fundació, de la XES, han estat valorats pel Pam a Pam i ja estan al mapa de l'ESS, altres han mantingut relació amb PiC Vallès, o bé estan a Slow Food, Productes de la Terra, entre d'altres entitats específiques del seu sector com: Xarxa de pastors, Xarxa de vivers, Xarxa de graners, Associació de dones del món rural, etc.

Vàries de les finques i persones entrevistades col·laboren amb iniciatives socials, treballen i fan inserció amb persones amb diversitat funcional, desenvolupen tasques formatives i/o d'educació ambiental i sensibilització per apropar la ciutadania a la realitat pagesa.

Una bona part tenen dificultat amb tota la burocràcia administrativa, agrairien més facilitació en els tràmits, ajudes per la gestió interna, en informàtica, etc.

A moltes de les persones entrevistades els segueix costant la venda de producte propi (costa tenir estructures pròpies i les poques estructures que podrien ser col·lectives no poden absorbir-ho tot), de tota manera la majoria de les vendes i distribució que fan els productors és: di-

recte, a vegades online, també a mercats municipals, o bé per mitjà de cistelles a grups de consum. Valoren molt positivament l'increment del nombre de grups de consum (en certes zones únicament) tot i que representen un percentatge reduït de les vendes. Alguns productors disposen de botiga i algun subministra també a menjadors escolars i restaurants.

En general als productors els agrada molt la proximitat amb el client, el *feedback* que els puguin donar, un tracte més empàtic, la valorització del producte i la difusió que fan del projecte.

Un altre problema que té la pagesia és l'atac d'animals salvatges, sobretot senglars, i per temes de seguretat els obliga a realitzar tanques. També hi ha dificultats en el planter, de disposar d'hivernacle, de disposar d'una maquinària adequada o bé per a la renovació d'aquesta, i a modernitzar infraestructures, com cambres frigorífiques. Algunes persones entrevistades manifesten que els agrada poder compartir infraestructures o maquinària específica.

Són productors molt conscienciats amb el medi ambient i en la mesura del possible es basen en cicles tancats, reciclatge dels residus, reducció d'emissions, millores paisatgístiques i de la biodiversitat, etc. Un tema que preocupa és la disponibilitat d'aigua, falta d'aquesta per reg i necessitat d'una millora en la gestió d'aquesta aigua.

Sovint ressalten la necessitat de valorar la producció que es fa, la millora que representa en la biodiversitat, la cura en el benestar animal, la prospecció etnobotànica o bé la recuperació i conservació de varietats locals que representa. Reconeguda, en el cas de la mongeta del ganxet, com a denominació d'origen.

Hi ha qui demana estabilitat en els preus, tot i que per part de les persones consumidores organitzades no s'acostuma a qüestionar el preu que fixa el productor. També es posa de relleu la manca de xarxes cooperatives sectorials que facilitin serveis.

No hi ha espais de trobada entre les diferents iniciatives, llocs on poder-se expressar i compartir. Gràcies a aquestes entrevistes s'han sentit escoltats, s'han plantejat noves dinàmiques i han conegut altres xarxes, el PAM a PAM i el balanç social, entre d'altres. S'ha pogut detectar poca relació entre els diferents projectes, solen treballar de forma individualitzada i no potencien la col·laboració mútua en compartir experiència i ajuda. En aquest sentit, també es constata poca relació amb l'ESS i altres agrupacions sectorials. Encara que la majoria no formi part de l'ESS, emprenen i fomenten els seus valors. Col·laboren, inclouen o creen dins el projecte iniciatives socials. En general es troben a faltar més projectes al territori que augmentin la massa de crítica per a poder fer plantejaments forts. Un altre problema que es troba la pagesia en els últims anys és la manca de relleu.

Transport i distribució

El transport del producte en la majoria de casos va lligat també al transport cap al lloc de venda (mercat). Pocs són els casos que els milloraria un transport transversal amb altres projectes.

Per la distribució, en general creuen que el millor és poder responsabilitzar-se'n directament, incorporant el cost al preu de venda, en algun cas ja disposen de furgoneta elèctrica. D'altres però creuen que cal treballar millor la sostenibilitat en la distribució, que estaria bé crear un enxarxa't per tal de compartir aquesta tasca, reduint així els costos i les emissions.

Dels projectes enquestats, es podria separar aquells que les seves vendes s'engloben més enllà de la proximitat per tal que siguin viables, en aquests casos, el transport ja està molt més atomitzat i inclús alguns es centren en companyies tradicionals de transport o bé missatgeria ecològica en les ciutats on hi ha ciclogística

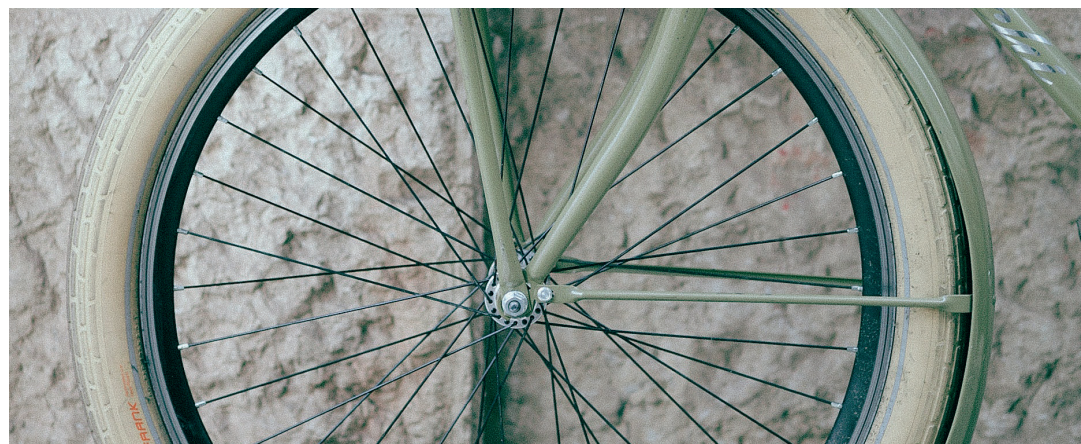
Pel que fa a l'embalatge, encara es veuen molt limitats per la falta d'alternatives sostenibles, viables amb el seu producte i raonables econòmicament. No obstant això, són molt coherents i intenten utilitzar el màxim materials reciclables.

Elaboració

Per la part d'empreses elaboradores d'aliments s'han entrevistat a forners, cellers, cerveseres, elaboradors de làctics i una de productes càrnics. Es posa de relleu la necessitat d'obra-dors alimentaris, de disposar de plataformes on trobar les matèries primeres de proximitat, una major relació amb el consum organitzat i grups de consum, la possibilitat de disposar de punts de distribució i concentració de rutes.

Si opten per elaborar es troben amb un immobilitzat monetari important i a més són productes poc competitius al mercat a nivell de preu.

Cooperatives i grups de consum

Pel que fa a cooperatives i grups de consum, que en el seu conjunt arriben a reunir a l'entorn de mil famílies, l'organització del consum varia molt: des de fer-ho tot online, amb cistelles tancades, amb dies i hores concretes de recollida, amb responsabilitats compartides i treball voluntari, a disposar de botiga, amb treball professionalitzat i horaris pràcticament comercials i estar oberta a persones no sòcies.

Les cooperatives o grups de consum que no tenen botiga, tenen una estabilitat dins un flux molt petit de persones que l'integren. Són persones sensibilitzades en l'agroecologia i els residus però a la vegada no tenen prou recursos (humans i econòmics) per donar a conèixer els pro-

jectes més enllà de la seva àrea natural de relació. En aquest sentit, la gestió administrativa i de recepció de comandes, és a dir, el dia a dia d'una cooperativa de consum, els és molt carregós i els limita en la difusió i creixement del projecte.

En el cas de les cooperatives amb botiga veuen interessant la gestió comuna de recollida de productes dels diferents productors de proximitat que els subministren i per tant, crear xarxa entre productors/es i consumidors/es. Aquest fet, es diferencia de les altres cooperatives que es decanten més per la centralització de les entregues, sobretot productes d'stock, ja que els facilita de gestió dins la cooperativa.

Hi ha ganes d'enxarxar-se, de col·laborar amb altres projectes, de donar suport i coresponsabilitzar-se amb projectes

agroecològics de proximitat. Hi ha necessitat de contacte directe amb proveïdors, de visitar-los i coneixe'ls.

S'acostumen a programar altres activitats, a més del fet de comprar i consumir, per poder visibilitzar el consum conscient i responsable, també s'opta pel comerç just i la solidaritat.

En general s'agrairia una major ajuda per part de l'administració, també el poder disposar de millores en la gestió interna, administrativa, econòmica, informàtica i d'assessorament legal. A les cooperatives es detecten també mancances en la captació de noves persones sòcies, en els acompanyaments, hi ha necessitats en temes de comunicació i difusió, en poder tenir recursos logístics propis, així com locals físics.

Conclusions

Coincidint també amb l'informe de **Sembrem Transformació** que analitza la situació de la producció agroecològica a Catalunya l'any 2019, es pot destacar la provisió en proximitat, l'arrelament territorial, la prioritització dels circuits curts de comercialització, la coresponsabilitat producció-consum i una major conscienciació i respecte ambiental.

Per altra banda en un treball de final de postgrau d'ESS de la UAB¹, realitzat en part utilitzant les respostes de les entrevistes, es determina un seguit de factors limitants al model agroecològic, com:

1. Accés a la terra, dificultat de noves incorporacions i terres de cultiu destinades a altres usos.

2. Mida i economia d'escala dels projectes, són petits, poc interconnectats, no aprofiten economies d'escala i pateixen de costos superiors.

3. Canals de distribució, el consum organitzat no és capaç d'absorbir tota la producció, ni es planifica la demanda ni les vendes.

4. No hi ha organitzacions de segon grau que ajudin a resoldre les problemàtiques que té el sector i tinguin força vers l'administració.

¹"Anàlisi del model agroecològic agrari" per Àlex Ginesta.

Es creu que es posa de relleu la necessitat d'obrir camí en l'escala col·lectiva i col·laborativa, agrupant projectes i obtenir capacitat per abastir demandes de forma descentralitzada.

S'ha vist la necessitat de crear espais de trobada on productors puguin tenir xarxa i compartir idees, així com infraestructures i/o maquinària més específica de treball. Per part de les persones elaboradores, tenir a disposició i compartir obradors alimentaris els facilitaria la feina. També, posar en relleu la manca de xarxes cooperatives sectorials que facilitin serveis i una major connexió i comunicació entre productors i consumidors, ja que hi ha poc projectes productius cooperatius i camp per recórrer en l'economia social i solidària (ESS).